

Basisoptie Maatschappij en welzijn

1ste graad B-stroom
I-MaWeb

BRUSSEL

D/2019/13.758/039

Versie januari 2022

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. De nieuwe leerplannen secundair onderwijs ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool en gaan uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van de leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren de **getrapte studiekeuze** en laten de school toe om de observerende en oriënterende functie van de eerste graad te versterken. Sober en helder geformuleerde leerplandoelen geven aan wat als basis geldt voor alle leerlingen. Daarnaast ondersteunt een beperkt aantal verdiepende doelen het observeren en oriënteren van leerlingen naar een bepaalde finaliteit in de tweede graad. Suggesties tot verbreding in de wenken faciliteren het observeren en oriënteren naar een bepaald domein of een specifieke studierichting in de tweede graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school.

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de eerste graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de eerste graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang die geldt tussen het geheel van de vakken van de A-stroom of de B-stroom, maar ook tussen specifieke vakken van de A- en de B-stroom. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren, leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren basisopties. Een verwijzing van de ene vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving.

Scholen zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld

te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. We bepalen geen minimum aantal lessen voor een bepaald item of een bepaalde rubriek. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen en welke methodieken ze hanteren.

1.4 Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad

In aanvulling op de leerplandoelen die gelden voor alle leerlingen, bevatten nagenoeg alle leerplannen mogelijkheden om te verbreden en te verdiepen.

Verbreding geeft de leerling een duidelijker inzicht in zijn interesses met het oog op de keuze voor een domein en een studierichting in de tweede graad. Ze verruimen a.h.w. zijn horizon. Mogelijkheden tot verbreding zijn opgenomen bij de pedagogisch-didactische wenken, zowel in de leerplannen van de algemene vorming als in de basisopties.

Verdiepingsdoelen geven de leerling een duidelijker inzicht in zijn abstractievermogen met het oog op de keuze voor een finaliteit in de tweede graad. Verdieping speelt zich globaal genomen af op drie assen die – al dan niet in combinatie – een aanduiding kunnen zijn voor de moeilijkheidsgraad van een leerplandoel:

- cognitief: van concreet naar abstraherend/conceptueel;
- inhoudelijk: van eenvoudig naar complex;
- autonomie: van sterk begeleid naar zelfstandig.

In de leerplannen hebben we vooral cognitieve verdiepingsdoelen opgenomen als afzonderlijke leerplandoelen. In de wenken doen we suggesties voor verdieping op de as van complexiteit en autonomie. Verdieping kan ook gepaard gaan met verbreding, m.n. het toepassen van kennis in andere contexten (transfer).

In de leerplannen van de B-stroom zijn de verdiepingsdoelen afgestemd op de basisleerplandoelen van de A-stroom. Zo faciliteren we diverse schakelmogelijkheden voor intrinsiek cognitief sterke leerlingen die om een of andere reden in de B-stroom zitten.

Verbreding en verdieping kunnen één element vormen voor het advies van de delibererende klassenraad op het einde van de eerste graad voor de keuze voor een bepaalde finaliteit en voor een bepaald studiedomein in de tweede graad.

De leraar, het lerarenteam, de school hebben de keuze om al dan niet met verbreding en verdieping in het leerplan aan de slag te gaan of eigen doelen toe te voegen. De leraar ontwerpt zijn lessen op zo'n manier dat ze aansluiten bij de voorkennis van alle leerlingen. Zo spreken we alle leerlingen op hun capaciteiten aan.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de beginsituatie, de samenhang in de eerste graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle **leerplandoelen** zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de eerste graad. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar zinvol reiken we mogelijkheden aan tot verdieping (⚡).

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen (voor de leerplannen van de algemene vorming) en aan bepaalde doelen van het curriculumdossier (voor de leerplannen van de basisoptie).

1.6 Basisgeletterdheid

Voor de eerste graad zijn er doelen bepaald die elke individuele leerling moet bereiken op het einde van die graad. Het gaat om basisgeletterdheid die het mogelijk maakt om te kunnen participeren in de maatschappij op het einde van de eerste graad. De nadruk ligt op het verwerven, verwerken en gericht gebruiken van informatie. Dat impliceert het kunnen omgaan met taal, cijfers en grafische gegevens en daarbij gebruik kunnen maken van ICT. Daarnaast wordt bij de basisgeletterdheid voor de eerste graad ook ingezet op financieel-economische zelfredzaamheid.

In alle leerplannen staat de vorming van de leerling centraal. Elke leerling heeft immers recht op een brede en ambitieuze vorming. Doorheen de verschillende vakken komt de leerling in aanraking met een rijkdom aan culturele en wetenschappelijke bronnen. Scholen die inzetten op die brede en ambitieuze vorming, maken sowieso werk van de – in scope eerder beperkte doelen van de – basisgeletterdheid zoals die maatschappelijk is vastgelegd.

Toch kan een school in de loop van de eerste graad de keuze maken om meer in te zetten op doelen van de basisgeletterdheid. Dat zal vooral het geval zijn voor sommige leerlingen van de B-stroom. Voor de afbakening van de doelen basisgeletterdheid zijn de doelen van de algemene vorming voor de B-stroom overigens het ijkpunt geweest.

De begeleidende klassenraad kan in de loop van het eerste of het tweede leerjaar A/B bij een leerling vaststellen dat het bijzonder moeilijk zal worden om de doelen van de algemene vorming op het einde van de eerste graad op voldoende wijze te behalen. Op dat moment kan het zinvol zijn om na te gaan of het bereiken van doelen basisgeletterdheid in het gedrang komt en in dat geval iets gericht in te zetten op sommige doelen van die basisgeletterdheid.

De doelen van de basisgeletterdheid zijn onderliggend aan leerplandoelen van de algemene vorming. Ze worden aangeduid met “BG” in het Gemeenschappelijk funderend leerplan, het Gemeenschappelijk leerplan ICT en de vakleerplannen Maatschappelijke vorming, Mens & samenleving, Nederlands A- en B-stroom en Wiskunde A- en B-stroom. We vermelden bij de relevante leerplandoelen de doelen basisgeletterdheid en bakenen ze waar nodig verder af.

1.7 Tot slot

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische vakbegeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang in de eerste graad

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met de leerplannen van het vak Maatschappelijke vorming en het Gemeenschappelijk funderend leerplan. In de basisoptie willen we jongeren hun rol in en hun relatie tot de samenleving verder laten verkennen.

Dit leerplan biedt de leraar ruimte tot het maken van keuzes. Afhankelijk van deze keuzes komen culturele vorming en natuurwetenschappelijke en technische vorming in meerdere of mindere mate aan bod. Binnen de algemene vorming in de B-stroom krijgen deze vormingscomponenten vooral gestalte via het leerplan Artistieke vorming of de leerplannen Beeld en Muziek; het leerplan Natuur, ruimte & techniek of de leerplannen Natuurwetenschappen en Techniek.

Er is een sterke inhoudelijke samenhang tussen de basisopties Maatschappij en welzijn A- en B-stroom. Ondanks de verschillende leerlingenprofielen vind veel inhoudelijke gelijkenissen tussen beide leerplannen die opportuniteiten bieden tot samenwerking en leren van elkaar. Omdat de basisopties zich richten op verschillende leerlingenprofielen situeert het grootste verschil zich vooral in het omgaan met toepassingsgerichte opdrachten (zie Pedagogisch-didactische houding).

Daarnaast is er een inhoudelijke samenhang met de basisopties Sport en Voeding en horeca wat betreft een gezonde levensstijl.

2.2 Beginsituatie

Veel leerplandoelen uit de basisoptie sluiten aan bij en bouwen verder op leerplandoelen van de algemene vorming. Aangezien de leerplannen van de algemene vorming gelden voor een graad is er in de leerplannen geen strikte leerstofafbakening per leerjaar. De beginsituatie vanuit verschillende leerplannen kan dus alleen met het nodige voorbehoud geschetst worden.

- Maatschappelijke vorming: inzicht in een gezonde levensstijl, identiteit, samenleving en maatschappelijke verschijnselen, aandacht voor sociale vaardigheden, historisch bewustzijn.
- Artistieke vorming: het artistiek-creatief proces.

2.3 Plaats in de lessentabel

In de B-stroom worden 10 lessen besteed aan een of meerdere basisopties. Dit leerplan kan gerealiseerd worden in 4 lessen waardoor er voldoende ruimte is voor school en leraren om eigen accenten te leggen. Om de drie interessegebieden in het leerplan (lichaamszorg, lifestyle, voeding) voldoende tot hun recht te laten komen kan het aangewezen zijn om aan deze basisoptie 10 lessen te spenderen.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Maatschappij en welzijn en het vormingsconcept

Het leerplan is ingebed in het vormingsconcept van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. In dit leerplan ligt de nadruk op sociale en maatschappelijke vorming. De wegwijzers uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, verbeelding, generositeit, gastvrijheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid kleuren het leerplan. Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen van het leerplan

Op een verantwoorde wijze inzichten m.b.t. een persoonlijke en gezonde levensstijl toepassen

Vanuit een totaalvisie op mens-zijn benaderen en ondersteunen we leerlingen in hun zoektocht naar wie zij zijn en willen zijn in relatie met en tot anderen. Vanuit een visie op kwaliteitszorg leren we hen zorg dragen voor de gezondheid, het lichaam en het welbevinden. Ze ervaren dat aandacht voor de leefomgeving en persoonlijke uitstraling deel uitmaakt van de persoonlijke levensstijl. Oog hebben voor duurzaamheid, verbeelding, kwetsbaarheid en uniciteit in verbondenheid zijn hierbij belangrijke wegwijzers.

Actuele verschijnselen verkennen die de mens, zijn gedrag en het samenleven beïnvloeden

Vanuit het geloof in een duurzame en rechtvaardige wereld en de kracht van de hoop leren we leerlingen met kritische zin omgaan met maatschappelijke vragen en verschijnselen. We focussen op de mens en zijn gedrag en op thema's verbonden met verschillende maatschappelijke domeinen.

De interessegebieden die een belangrijke rol spelen in Maatschappij & welzijn, ontdekken via toepassingsgerichte opdrachten

Leerlingen kunnen uitgedaagd worden door in contact te komen met opdrachten die eigen zijn aan bepaalde interessegebieden en beroerd worden door de passie van leraren of medeleerlingen. Het biedt hen kansen tot het verbreden van de eigen leefwereld. Door het uitvoeren van toepassingsgerichte opdrachten krijgen ze inzicht in de eigenheid van beroepen of functies binnen het brede domein van Maatschappij en welzijn. Zo ontdekken leerlingen welke contexten en vaardigheden hen motiveren en aansluiten bij hun mogelijkheden.

Sociale en communicatieve vaardigheden in verschillende situaties toepassen

De school is voor leerlingen bij uitstek een oefenplaats voor het samenleven in een wereld die gekenmerkt wordt door diversiteit. Vanuit de wegwijzers uniciteit in verbondenheid, generositeit en gastvrijheid leren leerlingen respectvol samenwerken, samen leren en in dialoog gaan met anderen. Het oefenen van communicatieve en sociale vaardigheden in verschillende situaties helpt hen te groeien in verbondenheid.

3.3 Opbouw van het leerplan

Het leerplan is opgebouwd uit twee rubrieken: 'persoonlijke en gezonde levensstijl' en 'sociaal gedrag en maatschappelijke fenomenen'. De krachtlijnen lopen als een rode draad doorheen de rubrieken.

In het leerplan worden 3 interessegebieden geformuleerd:

- lichaamszorg: het eigen lichaam en welbevinden;
- lifestyle: interieur en sfeerschepping, vormgeving en mode;
- voeding: gezonde maaltijden en samen maaltijd nemen.

Leerlingen verkennen de drie interessegebieden vanuit de doelen. Verbreding en verdieping van doelen binnen een bepaald interessegebied is mogelijk (zie aandachtspunten).

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen. Het is niet de bedoeling om de doelen in chronologische volgorde af te werken.

3.4 Aandachtspunten

3.4.1 Wat is nieuw?

Voorheen waren de basisopties vooral gericht op één of op een eerder beperkt aantal leerlingenprofielen. Ze werden beschouwd als een logische onderbouw voor één bepaalde finaliteit of studierichting.

De huidige basisoptie Maatschappij en welzijn is ruimer. Ze wil de interesse voor verschillende interessegebieden binnen de context van Maatschappij en welzijn wekken of verdiepen met aandacht voor de eigenheid van specifieke leerlingenprofielen.

3.4.2 Inspelen op verschillende leerlingenprofielen en oriëntatie

Het leerplan van de basisoptie biedt mogelijkheden om in te spelen op verschillende leerlingenprofielen.

Via drie assen van verdieping (abstractie, complexiteit, autonomie) kan je bij de inhoudelijke doelen inspelen op de noden van leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Zo kan je als leraar of lerarenteam enerzijds leerlingen uitdagen door de complexiteit van de leerinhouden te verhogen. Daarnaast kan je via het werken met verdiepingsdoelen leerlingen stimuleren om de doelen op een meer abstraherende of conceptuele wijze te bereiken.

Concrete (toepassingsgerichte) opdrachten laten, afhankelijk van de keuze van bepaalde leerinhouden en beschikbare infrastructuur, toe om te differentiëren naar verschillende leerlingenprofielen die aansluiten bij interessegebieden: lichaamszorg, lifestyle en voeding.

Via de doelen van de basisoptie kan je verschillende leerlingenprofielen aanspreken door het al dan niet combineren van aspecten uit verschillende interessegebieden. In de wenken vind je hiertoe inspiratie. Het werken met verschillende interessegebieden biedt kapstokken voor het oriënteren naar een bepaalde studierichting in de 2de graad binnen het domein Maatschappij en welzijn en opportuniteiten voor het verkennen van verschillende beroepen en contexten zoals zorg, welzijn, lichaamszorg en mode. Leerlingen die geïnteresseerd zijn in mode voelen zich waarschijnlijk aangesproken door het interessegebied lifestyle. Leerlingen met interesse voor haar- en lichaamszorg voelen zich eerder aangetrokken door aspecten van lichaamszorg in relatie tot lifestyle. Leerlingen met interesse voor zorg en welzijn voelen zich dan weer meer aangesproken door aspecten van lichaamszorg, voeding én lifestyle. Leerlingen die aangesproken worden door het brede domein van Maatschappij en welzijn en geboeid zijn door ondersteunende mens- en natuurwetenschappen kiezen misschien eerder voor een studierichting met een doorstroomfinaliteit (D/A).

3.4.3 Authentieke contexten

Als de basisoptie Maatschappij en welzijn een oefenplaats wil zijn voor (inter)persoonlijke en maatschappelijke vorming én leerlingen wil laten proeven van interessegebieden vooronderstelt dit betekenisvolle contexten:

- de uitwerking van de doelen wordt best ingebed in het pedagogisch project van de school en sluit aan bij de keuzes die met betrekking tot het Gemeenschappelijk funderend leerplan werden gemaakt;
- bij de keuzes van leerinhouden, situatieschetsen, voorbeelden uit de actualiteit ... is er enerzijds aandacht voor die thema's en situaties die aansluiten bij de leefwereld van de jongeren en hen beroeren. Anderzijds biedt dit leerplan ook kansen om vanuit datgene wat jongeren raakt, hun kijk op de wereld te verbreden;
- een authentieke relatie tussen leerlingen en leraar, waarbinnen verbondenheid en dialoog fundamenteel zijn, is belangrijk. Zo kan leren samenwerken in groep (groepswork) verder inge oefend worden door middel van actief leren in functie van andere doelen. Dit biedt (begeleide) oefenkansen om constructief om te gaan met conflicten en respectvol om te gaan met elkaar in een diverse klas en samenleving. Het leerplan biedt ook veel mogelijkheden om bewust in te zetten op constructieve feedback, het coachen van leerlingen ...

4 Leerplandoelen

4.1 Persoonlijke en gezonde levensstijl

LPD 1 De leerlingen vergelijken het eigen gezondheidsgedrag met actuele adviezen over een gezonde levensstijl.

- ✓ Het is belangrijk om een gezonde levensstijl te benaderen vanuit een totaalvisie op gezondheid met aandacht voor het samenspel tussen lichamelijk, mentaal, sociaal en spiritueel welbevinden. Ook omgevingsfactoren beïnvloeden onze gezondheid.
- ✓ Werk met actuele adviezen op wetenschappelijke basis en/of regelgeving. Volgende items kunnen aan bod komen:

- voeding en beweging volgens richtlijnen van het recente voedingsvoorlichtingsmodel zoals de voedings- en bewegingsdriehoek, met aandacht voor ergonomie ... (Vlaams Instituut Gezond Leven);
- welbevinden met aandacht voor aspecten zoals belang van slaap en ontspanning of rust, mentale veerkracht, uiterlijke verzorging, persoonlijke uitstraling, (vrije) tijd, spiritualiteit, sociale contacten ...
- ✓ Je kan inspelen op aspecten die deel uitmaken van het eigen schoolreglement.
- ✓ Je kan inspelen op onderwerpen die leerlingen uit de eerste graad beroeren zoals medicatiegebruik, alcoholgebruik en energiedranken, gamen, veiligheid, gedrag in het verkeer, seksualiteit, leefomgeving ...
- ✓ Je kan leerlingen experimentjes laten uitvoeren zoals handen wassen met vloeibare optische witwasmiddelen en door beschijnen met UV-lamp controleren of handen goed en geheel gewassen zijn; werken met verkliekers voor controle tandhygiëne, zuur- of ph-gehalte meten in frisdranken, shampoos ... (Natuur, ruimte & techniek ; Techniek).

LPD 2 De leerlingen verwoorden tips en mogelijkheden om een gezonde levensstijl te integreren in het dagelijks leven.

- ✓ Je kan leerlingen betekenisvolle opdrachten aanreiken die aanleiding geven tot het verwoorden van tips en mogelijkheden, bv:
 - een experiment laten doen met een db-meter. Je kan op meerdere locaties verschillen in geluidsterkte laten opmeten: de klas, de speelplaats, werkplaatsen waar men met toestellen werkt, maar ook een kapsalon, een keuken of meer algemene locaties.
 - een bevraging in verband met voedingsgewoontes laten opstellen en laten afnemen in de school of binnen bepaalde klassen. De resultaten van deze bevraging of enquête kunnen ze nadien verwerken.
 - productinformatie laten vergelijken, bv. etiket, bijsluiters, nutriscore ... (Natuur, ruimte & techniek; Techniek).
- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 8 en Nederlands. Je kan leerlingen gericht informatie laten opzoeken en verwerken, iets laten presenteren ... Wanneer je werkt rond hygiëne kan je dit doel in samenhang zien met LPD 3. Met betrekking tot een gezonde levensstijl kan je bij hygiëne denken aan persoonlijke lichaamshygiëne, hygiëne van de leef- en leeromgeving, [voedselveiligheid](#).
- ✓ Je kan leerlingen via aspecten van [visuele communicatie](#) (beeldtaal) het verwoorden laten ondersteunen.

LPD 3 De leerlingen passen [gezondheidsvaardigheden](#) op een kwaliteitsbewuste manier toe bij het uitvoeren van activiteiten uit de interessegebieden.

- ★ Samenstellen van een gezonde maaltijd, uitvoeren van een vaardigheid m.b.t. dagelijkse lichaamsverzorging
Aandacht voor methodisch, milieubewust, veilig, hygiënisch, ergonomisch en economisch handelen

- ✓ Je kiest voor toepassingsgerichte (deel)opdrachten die in een beperkte onderwijstijd te realiseren zijn. Inspiratie voor activiteiten vind je [hier](#). In de eerste graad voeren leerlingen activiteiten uit met een lage moeilijkheidsgraad, aan de hand van duidelijke instructies en onder directe begeleiding van de leraar.
- ✓ Bij het uitvoeren van activiteiten leren leerlingen methodisch, milieubewust, veilig, hygiënisch, ergonomisch en economisch handelen (kwaliteitsbewust handelen):
 - maak op niveau van de school afspraken rond het gebruik en de aard van stappenplannen (methodisch handelen, met veel of zonder visuele ondersteuning) en rond de gehanteerde criteria m.b.t. kwaliteitsbewust handelen;
 - milieubewust: je kan aandacht besteden aan aspecten van duurzaamheid.;
 - veilig: aandacht voor veilig handelen met de focus op preventie is noodzakelijk. Denk hierbij aan basisprincipes van arbeidsveiligheid (eigen aan interessegebied) zoals aspecten van werkpostschikking, veilig werken met toestellen en gebruik van veiligheidsinstructiekaarten, omgaan met scherpe voorwerpen, brandveiligheid, persoonlijke beschermingsmiddelen, voorkomen van ongevallen...;
 - hygiënisch: het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen hygiënisch handelen in het kader van een gezonde levensstijl (LPD 2) en het hygiënisch handelen bij het uitvoeren van toepassingsgerichte opdrachten. Aspecten van hygiëne en veiligheid gaan vaak samen;
 - ergonomisch: in het kader van preventie is aandacht voor ergonomie belangrijk (oog voor de lange termijn);
 - economisch: het is belangrijk om rekening te houden met de financiële mogelijkheden van de jongeren in de klas. Bij het uitvoeren van de toepassingsgerichte opdrachten is het belangrijk om aandacht te hebben voor economische aspecten zoals kostprijs, budget...

Wanneer je op een kwaliteitsbewuste manier handelt, dan heb je ook inzicht in het waarom en het hoe van het handelen.

- ✓ Je kan leerlingen laten ervaren wat het uitvoeren van handelingen op medeleerlingen (een verzorging uitvoeren op anderen) voor hen betekent. In functie van oriëntatie naar de 2de graad is het belangrijk om met leerlingen te reflecteren, bv. wat voel ik? Wat denk ik? Wat doe ik? (LPD 9)
- ✓ Via de koppeling met LPD 6 kan je werken met creatieve opdrachten en inzetten op het [artistiek-creatief proces](#) (Artistieke vorming; Beeld; Muziek).
- ✓ Sociaal en communicatief vaardig zijn bevordert een gezonde en persoonlijke levensstijl (positieve contacten, zich verbonden voelen, zich uiten ...). Je kan dit doel verbinden met LPD 6 of 8.

LPD 4 De leerlingen illustreren [aspecten van identiteit](#) die geaccentueerd worden in de eigen persoonlijke levensstijl.

- ✓ Je kan volgende onderwerpen aan bod laten komen: gewoontes, trends, kledij, (lichaams-)accessoires, hypes, imago, vrijetijdsbesteding ...
- ✓ Je kan de onderwerpen benaderen vanuit de verschillende interessegebieden.
- ✓ Je kan inspelen op de diversiteit in de klas.

- ✓ Illustreren kan je op verschillende manieren: verwoorden, verbeelden, verklanken ...
- ✓ Je kan met leerlingen reflecteren (LPD 9) over wie men is en wil zijn in relatie tot anderen.
- ✓ Je kan dit doel in samenhang zien met LPD 8. Je kan aandacht besteden aan aspecten van [visuele communicatie](#). Je kan met leerlingen reflecteren (LPD 9) over de boodschap die zichzelf of anderen overbrengen via kledij, accessoires ...

LPD 5 De leerlingen illustreren hoe verschillende factoren keuzes m.b.t. een gezonde en persoonlijke levensstijl beïnvloeden.

- ✓ Het is belangrijk dat je aandacht hebt voor de mogelijkheden en de situatie van kwetsbare jongeren in de klas bij het uitwerken van dit doel. Het werken met casussen of gesimuleerde situaties is hierbij een aandachtspunt.
- ✓ Volgende invalshoeken kan je vanuit de leefwereld van de jongeren aan bod laten komen:
 - hoe beïnvloedt het beeld over lichamelijke het denken en gedrag van mensen: lichaamsbouw, gender, leeftijd, seksualiteit, lichaamszorg, risicogewoonten ...;
 - impact van reclame en influencers op koopgedrag van jongeren;
 - impact van regelgeving op keuzes in verband met gezondheid (hygiëne, veiligheid);
 - impact van cultuur of levensbeschouwing op vlak voeding, relaties, kledij, lichaamsversiering ...;
 - impact van eigen gezondheid zoals allergie ...;
 - impact van armoede/budget;
 - impact van groepsdruk;
 - impact van ecologie;
 - ...
- ✓ Je kan samen met leerlingen reflecteren over een onderwerp (onderzoekende houding) of je kan met hen werken rond het onderbouwen van een eigen mening ...

LPD 6 De leerlingen passen op een kwaliteitsbewuste en creatieve manier vaardigheden toe om aspecten van een persoonlijke levensstijl in hun leven en omgeving te integreren.

- ★ Samenbrengen en combineren van diverse kleuren, vormen, objecten of materialen
 - ✓ Je kiest voor toepassingsgerichte (deel)opdrachten die in een beperkte onderwijstijd te realiseren zijn. Inspiratie voor activiteiten vind je [hier](#). In de eerste graad voeren leerlingen activiteiten uit met een lage moeilijkheidsgraad, aan de hand van duidelijke instructies en onder directe begeleiding van de leraar. Inspiratie voor activiteiten vind je [hier](#).
 - ✓ Het interessegebied lifestyle kan je hier op een creatieve manier verkennen. Bij het verkennen kan je inzetten om op aspecten van het [artistiek-creatief proces](#) zoals het gebruiken van verbeelding bij de inspiratiefase of je kan bij het presenteren van een resultaat inzetten op aspecten van verschillende vormen van communicatie zoals [visuele communicatie](#) (Artistieke vorming; Beeld; Muziek).

- ✓ In functie van LPD 3 leren leerlingen kwaliteitsbewust handelen met aandacht voor methodisch, milieubewust, veilig, hygiënisch, ergonomisch en economisch handelen. Bij het werken rond dit doel (LPD 6) zet je hier eveneens op in. Expressieve opdrachten kunnen ook in relatie staan tot gezondheidsvaardigheden (welbevinden).
- ✓ Je kan via dit doel bij leerlingen een onderzoekende houding ontwikkelen:
 - ontdekken van eigenschappen door creatief gebruik van materialen;
 - verkennen van het onderscheid tussen professioneel en persoonlijk gebruik van materialen en benodigdheden;
 - herkennen van kleuren, stijlen, vormen die modebepalend zijn.
- ✓ Je kan werken vanuit thema's en zo het samenspel tussen verschillende interessegebieden bevorderen:
 - thema feest: feestelijke maaltijd, feestkledij, accessoires; kapsels en make-up;
 - thema duurzaamheid: verspilling tegengaan (meten is weten), bezoek kringwinkel, keuzes maken, globaal-lokaal;
 - thema upcycling en recycling; bezoek kringwinkel, enkel werken met reeds gebruikte materialen;
 - thema 'iedereen is anders': kleding, levensbeschouwing, gewoontes;
 - ...

4.2 Sociaal gedrag en maatschappelijke verschijnselen

LPD 7 De leerlingen observeren gedrag in verschillende sociale situaties.

- ✓ Je kan gedrag observeren met behulp van een kijkwijzer. Het is belangrijk dat leerlingen ontdekken dat je bij het observeren al je zintuigen kan gebruiken.
- ✓ In het vak Mavo leren leerlingen in functie van het leren onderbouwen van een mening over het onderscheid tussen feit en mening, realiteit en fictie. Je kan dit in verband brengen met observeren: observeerde je hetzelfde gedrag als je medeleerlingen (zelfde feit(en))? Is wat je ziet gekleurd door wat je voelt of wat je denkt?
- ✓ Wanneer je werkt met beeldfragmenten en andere media biedt dit mogelijkheden om gedrag van mensen te observeren.

LPD 7.1 De leerlingen toetsen het geobserveerde gedrag aan een theoretisch kader.

- ✓ Door middel van een werkmodel kan je leerlingen observatiecriteria gebaseerd op theoretische kaders aanreiken. Het is niet de bedoeling dat leerlingen de gebruikte theoretische kaders toelichten. Het is wel belangrijk dat ze leren waarom een bepaald kader gebruikt wordt.

LPD 8 De leerlingen passen sociale en communicatieve vaardigheden toe met aandacht voor aspecten van non-verbale communicatie.

- ✓ In functie van het oriënteren van leerlingen is het belangrijk om verschillende (sociale) situaties uit de eigen persoonlijke leefwereld aan bod te laten komen zoals situaties uit de eigen klas, samenwerken, contact met verschillende leeftijdsgroepen, verschillende betekenisvolle contexten eigen aan de interessegebieden, communiceren via (sociale) media, conflicten, samen maaltijd nemen
- ✓ Je kan als leraar ook aandacht besteden aan andere aspecten van communicatie zoals [visuele communicatie](#) (LPD 6).
- ✓ Je kan vanuit vragen verschillende aspecten van lichaamstaal verkennen zoals lichaamshouding, gebaren, stem, gezichtsuitdrukking, haardracht, (lichaams)versieringen (tattoos, piercings ...), accessoires en kledij, materiële bezittingen ...

LPD 9 De leerlingen passen reflectievaardigheden toe.

- ✓ Leerlingen ervaren dat reflecteren verschillende doelen kan hebben én dat er verschillende methodieken en modellen bestaan om te reflecteren. Variatie is hierbij aangewezen. Leren reflecteren is niet gemakkelijk en vraagt dus om een sterke begeleiding. Zo kan je bv. met leerlingen reflecteren over thema's en situaties (inhoudsniveau), over het eigen handelen, het proces, de eigen beleving of over de samenwerking met andere leerlingen (peer-evaluatie) ...

LPD 10 De leerlingen illustreren actuele verschijnselen die het samenleven beïnvloeden vanuit persoonlijke en maatschappelijke perspectieven.

- ✓ Je kan werken rond onderwerpen uit de actualiteit zoals de invloed van de digitale en virtuele wereld op het samenleven, armoede, vluchtelingen, de invloed van technologische ontwikkelingen binnen de verschillende interessegebieden, drempels voor mensen met een beperking om in de maatschappij te integreren (bv. toegankelijkheid van openbare plaatsen), aandacht voor duurzaamheidsaspecten zoals voedselverspilling (bij het productieproces; bij aankoop; voor, tijdens en na consumptie), verpakkingsarm consumeren, wegwerpcultuur, fairtrade, invloed van influencers, vloggers, gamers, rolmodellen ...
- ✓ Leerlingen in de eerste graad zijn volop zoekende naar hun identiteit. Wanneer deze onderwerpen leerlingen persoonlijk raken of onzeker maken, is het belangrijk dat je aangeeft waar ze met hun onzekerheden of vragen terecht kunnen.

LPD 11 Leerlingen exploreren initiatieven van een sociaal engagement.

- ✓ Je kan leerlingen initiatieven in de eigen leef- of schoolomgeving laten exploreren.
- ✓ Je kan met leerlingen reflecteren (LPD 9) over de waarden en overtuigingen van waaruit het engagement vertrekt, of het initiatief een lokale of globale focus heeft, op welke doelgroep men zich richt, of het een doelgroep dichtbij of veraf betreft, of

het initiatief gedragen wordt door een organisatie (NGO; lokale vrijwilligersorganisatie of burgerinitiatief ...) of door individuen ...

LPD 12 De leerlingen participeren actief aan sociaal engagement.

- ✓ Rekening houdend met het pedagogisch project van de school, kan je vertrekken vanuit het verkennen van de doelgroep, brainstorm (LPD 11) ...
- ✓ Je komt in overleg met de leerling tot een afgebakende en duidelijke opdracht (tijd, budget, infrastructuur, onderwijstijd ...). Participeren aan sociaal engagement staat centraal en kan op verschillende manieren. Het is niet de bedoeling dat de leerlingen een volledig project zelfstandig uitdenken en uitvoeren. De leraar heeft een sturende rol om tot een haalbaar engagement te komen.
- ✓ Dit doel biedt mogelijkheden tot samenwerken en samen leren (LPD 8) . Ook samenwerken met leerlingen uit andere basisopties behoort tot de mogelijkheden.
- ✓ Het is belangrijk om rekening te houden met de concrete situatie en mogelijkheden van kwetsbare jongeren in de klas.

5 Ter inspiratie

Volgende activiteiten zijn haalbaar voor alle leerlingen en bieden hen kansen om via activiteiten te proeven van verschillende interessegebieden.

Activiteiten	Vaardigheden	Suggesties
Handen, gelaat en haar reinigen en verzorgen	<u>Dagelijkse zorg:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Handen wassen • Knippen en vijlen van de nagels • Tandens poetsen en flossen • Gelaat reinigen • Aanbrengen van dagelijkse verzorgingsproducten • Haren kammen en borstelen • Haren samen binden 	Werken met dagelijkse verzorgende en beschermende producten Werken met tandplakverklidders Werken op verschillende haarlengtes, haarstructuren
Eerste hulp bij ongevallen	<ul style="list-style-type: none"> • EHBO-vaardigheden bij ongevallen inoefenen (LO LPD 9) 	Gesimuleerde situaties
Eenvoudige maaltijden bereiden	<ul style="list-style-type: none"> • Samenstellen • Bereiden (rauw verwerken, garen in vocht of garen in vet) • Verkleiningstechnieken 	Vlug-klaar-maaltijd, ontbijt, lunchpakket, hapjes, soep, slaatje, (bistronomie) ...
Onderhouden en opbergen van textiel	<ul style="list-style-type: none"> • Wassen • Drogen • Strijken • Kastklaar maken 	gelinkt aan interessegebieden bv. tafellinnen bv. sportkledij (LO) ...
Expressieve en artistieke activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoelens, gedachten uiten 	Meerdere artistieke vormen aan bod laten komen
Visueel communiceren	<ul style="list-style-type: none"> • Samenbrengen en combineren van diverse kleuren, vormen, objecten en materialen ... • Presenteren 	Werken rond thema's, seizoenen... Via kledij of outfits, make-up en kapsels, producten, accessoires, interieur (sfeerscheping), moodboard, voeding en dranken presenteren, bord- en tafelschikking ...
Opruimen, reinigen en onderhouden	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse opbergmogelijkheden 	Nazorg gelinkt aan interessegebieden

	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruiken van schoonmaakmiddelen en materialen • Droog of vochtig reinigen • De vaat doen 	
Afvalverwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Sorteren, hergebruiken, restverwerking ... 	

Aanbod tot verbreding en verdieping in interessegebieden:

Volgende activiteiten m.b.t. een gezonde en persoonlijke levensstijl bieden leerlingen kansen voor verbreding en verdieping en vragen soms een specifieke uitrusting (in de klas, binnen de school, extern ...).

Activiteiten	Vaardigheden	Suggesties
Interessegebied lichaamszorg		<i>Niet alleen werken op zichzelf, maar ook verkennen hoe het werken op anderen aanvoelt ...</i>
Eenvoudige make-up uitvoeren	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbrengen van make-upproducten: - FDT, poeder, oogschaduw, mascara, lippenstift 	
Hand- en nagelverzorging	<ul style="list-style-type: none"> - Knippen van velletjes - Reinigen vrije boord - Polieren - Eenvoudige handmassage - Lakken 	
Haarverzorging	<ul style="list-style-type: none"> - Wastechniek uitvoeren - Haren samen binden met haaraccessoires - Haren steilen - Eenvoudig verwerken van lang haar - Eenvoudige tijdelijke omvormingen van haren - Gebruik van afwerkingsproducten en verzorgingsproducten 	Werken op verschillende haarlengtes, haarstructuren Verkennen van materialen om in een professionele context mee te werken

Eerste hulp bij ongevallen	<ul style="list-style-type: none"> - EHBO-vaardigheden bij noodsituaties: CPR 	Gesimuleerde situaties
----------------------------	--	------------------------

Interessegebied voeding		
Een eenvoudige maaltijd bereiden	<ul style="list-style-type: none"> - Mengen - Binden - ... 	
Interessegebied lifestyle		
Een kledingstuk, accessoire of interieurelement realiseren	<ul style="list-style-type: none"> - Snijden van delen - De naaimachine gebruiken: stikklaar zetten, evenwijdig stikken, hechten, hoeken maken, zigzaggen 	Een eerste aanzet doen om leerlingen een technische fiche of werktekening te leren lezen
Verwerking van verschillende materialen	<ul style="list-style-type: none"> - Knippen in stof of papier - Handnaaien zoals stiksteek, driegsteek, knoop aannaaien - Weven en knooptechnieken - Toevoegen van details, afwerkingen 	
Geometrische vormen zoeken	<ul style="list-style-type: none"> - Schetsen - Manueel en digitaal tekenen van lijnen, vlakken en vormen - Uittekenen van een eenvoudig patroon 	Gebruik maken van een eenvoudig digitaal tekenprogramma

6 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de in het leerplan gebruikte begrippen. De verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Artistiek-creatief proces

Het artistiek-creatief proces bestaat uit een samenspel van 'beschouwen', 'creëren' en 'reflecteren' (Artistieke vorming, Beeld, Muziek). In het artistiek-creatief proces wordt heen en weer gegaan tussen "beschouwen" en "creëren". Bij het beschouwen van cultuur, in de brede betekenis van het woord, wordt vertrokken van een vraag waarop niet slechts één antwoord bestaat. Wanneer leerlingen creëren wordt telkens teruggekoppeld naar het beschouwen. Creëren betekent ook diverse technieken uitproberen, materialen combineren. Kenmerkend voor het artistiek-creatief proces is dat creaties via 'trial and error' worden opgebouwd. Het is een proces waarbij waarnemen, interpreteren, experimenteren en creëren elkaar afwisselen. In het artistiek-creatief proces is ook reflecteren (LPD 9) belangrijk.

Aspecten van identiteit

Aspecten van identiteit zoals lichamelijke, mentale, sociale, culturele en economische aspecten met aandacht voor leeftijd, gender, seksuele voorkeur, levensbeschouwing, sociale achtergrond, etnische achtergrond, thuistaal, lichamelijke en mentale mogelijkheden en beperkingen (inclusie) ... In het vak Mavo leren leerlingen dat identiteit niet alleen meervoudig (gelaagd) is en wordt gevormd door een wisselwerking van deze aspecten, maar ook dynamisch is.

Gezondheid

De WHO definieert gezondheid als een toestand van lichamelijk, mentaal en sociaal welzijn.

Gezondheidsvaardigheden

Gezondheidsvaardigheid verwijst naar de individuele competenties die bepalen in welke mate iemand in staat is om greep te krijgen op de zorg voor de eigen gezondheid en zijn weg te vinden in zorgvoorzieningen. Dit veronderstelt de vaardigheid om informatie over gezondheid te verzamelen, te lezen, te horen en te begrijpen en doeltreffend toe te passen bij beslissingen over zijn gezondheid. (Gezondheidsraad, 2011).

Kortom, wanneer gezondheidsvaardigheden worden toegepast, veronderstellen we dat leerlingen zich informeren om deze informatie vervolgens bewust toe te passen in dagelijkse contexten.

Kijkwijzer

Een kijkwijzer bevat richtvragen of criteria die je leerlingen aanbiedt om gedrag te observeren. Als leraar kan je je hiervoor laten inspireren door theoretische kaders (lexicon 8) of door aspecten die je aanbod laat komen bij het uitwerken van LPD 7 en 9. Je kan je ook laten inspireren door leerinhouden gekoppeld aan de verschillende leerplandoelen van.

Theoretisch kader

Je kan werken met theoretische kaders die gehanteerd worden in de lessen van de algemene vorming bv. wanneer leerlingen in het vak Mavo werken met een kader om sociale rollen te onderscheiden (zoals de Axenroos), kan je dit kader gebruiken om een werkmodel of kijkwijzer uit te werken. Andere mogelijkheden: onderscheid tussen gevoelens en gedachten (Mavo), ondersteunende rollen (Lichamelijke opvoeding), aspecten van non-verbale communicatie (LPD 8), strategieën m.b.t. communiceren (Nederlands) ...

Visuele communicatie

Is communicatie door middel van beelden, objecten, composities, gebaren of kleuren. Voorbeelden zijn infographics, emoticons, cartoons, kledij, kapsels, accessoires, presentatievormen ...

Voedselveiligheid

Werk rond basisprincipes zoals scheiden van warm en koud, nat en droog, vuil en proper, tijd en ruimte ...

Werkmodel

Kijkwijzer, richtvragen, stappenplan, instructiefiche ...

7 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

7.1 Infrastructuur

Een lokaal

- dat qua grootte en inrichting geschikt is
 - om verschillende werkvormen te organiseren;
 - voor verschillende opstellingen;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Afhankelijk van de keuze voor opdrachten vanuit bepaalde interessegebieden een multifunctionele ruimte of lokaal voor het interessegebied met:

- zone om handen te wassen;
- warm en koud stromend water;
- opbergmogelijkheden;
- voldoende stopcontacten;
- wastafels;
- afvalsorteersysteem ;
- toegang tot afvalruimte.

7.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

- Het aanwezig materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- Voldoende klein materiaal, gereedschappen, spiegels, elektrische apparaten en producten voor de toepassing van de voorziene activiteiten of opdrachten:
 - onderhoudsmaterialen (nazorg);
 - toegang tot wasmachine, droogkast, droogrek, strijkplank, strijkijzer;
 - kookplaten en microgolf, toegang tot koelkast en diepvriezer;
 - naaimachines.

Inhoud

1	Algemene inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad	5
1.5	Opbouw van de leerplannen	6
1.6	Basisgeletterdheid	6
1.7	Tot slot	7
2	Situering	7
2.1	Samenhang in de eerste graad	7
2.2	Beginsituatie	8
2.3	Plaats in de lessentabel	8
3	Pedagogisch-didactische duiding	8
3.1	Maatschappij en welzijn en het vormingsconcept	8
3.2	Krachtlijnen van het leerplan	8
3.3	Opbouw van het leerplan	9
3.4	Aandachtspunten	9
3.4.1	Wat is nieuw?	9
3.4.2	Inspelen op verschillende leerlingenprofielen en oriëntatie	9
3.4.3	Authentieke contexten	10
4	Leerplandoelen	10
4.1	Persoonlijke en gezonde levensstijl	10
4.2	Sociaal gedrag en maatschappelijke verschijnselen	14
5	Ter inspiratie	17
6	Lexicon	20
7	Basisuitrusting	21
7.1	Infrastructuur	21
7.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	21